

Tizennyolcadik Nemzetközi Nyelvészeti Olimpia

Ventspils (Lettország), 2021. július 19.–23.

A csapatverseny feladata

Adottak mondatok garifuna nyelven. Legtöbbjük két szövegből származik (*Garinagu* és *Áfaruwati méisturu luagu mua*).

- A. Aban háluahani, madein hamuti.
- B. Aban hariñagun tun uwala.
- C. Aban hayabuin súdara lun houdin aríahai hama, mahantiñu dari laruga, binafi ligía háluahani, abanti hadeiruni.
- D. Aban sunti wagía laru beya waganowa lugundun le ñeingiñela wadeirai wawiwandun lun houdin waguburigu óuchaha.
- E. Aban wayabuin lun gabarabaila wayabuin hauéi harutiñu lugundun le habuserun hayusuru-niwa kei haidamuni.
- F. Abanya hawarun lun aban lumada, Fernando liña, aban lidin áluahai lumaya aban méisturu ñeingiñe tidan IDES, Elmer.
- G. Aluguruwatu muna to luagu buiti tebegi.
- H. Anhein ayawaha irahü, bíchigame duna lun.
- I. Ariengatina bun lun bichugunu lun.
- J. Ariengatiñu hayabuibala.
- K. ¿Átiri bafayeha tuagu dúnigu?
- L. Bimarugaru guríara achülüra yaroun Rubadan.
- M. Dan layánuhan numa sunwandan náunabuni.
- N. Dan le achülürubai ora [sp. *hora* ‘idő, óra’] lun wounahouniwa wayabuibai Yurumein giñe, anurarügütiwa ñein giñe tidan úrüwa guríara.
- O. Dan le hachülürun lidan fulasu le, hadeirunrügü limoto [sp. *moto* ‘motorkerékpár’] labu likasku [sp. *casco* ‘sisak’].
- P. Dan le tatihali nadagimei aban laluguraha halaü, dábula.
- Q. Dan me liabin búguchi, aban towen búguchu.
- R. Darí numuti irahü le meiginbai uwi.
- S. Daríti tachülürun lúguchu aban tariñagun lunla madourunla chumagü le áfarubani.

- T. Gürüla ounli núhabu.
- U. ¿Halía barumuga?
- V. Hiláguatiñu tidan giñe aban guríara lugunduti le ban hañondogunu flúaru [ang. *flour* ‘liszt’] lun hadügun heigin umada hadüga durudia.
- W. Hou hamutu durudia tuguya aban houwegun hañibibaña ñi.
- X. Ibiyeti ni woun kaba lan waluguraha.
- Y. Ibiyeti tiri núguchu lun.
- Z. ¿Ka badügubai?
- AA. ¿Kaba badüga haruga?
- AB. ¿Kaba ayánuha buagu?
- AC. ¿Ka funa uagu láfarai! ladüga hísiyeti uadagimanu lun.
- AD. ¿Ka ichügun dúnigu to bun?
- AE. ¿Ka unba badügai?
- AF. Keiti mabuserun wama idamuniwama, ítara gubeiñadiwa lumagiñe wachülürun lidan fulaso lira, mabuseruntiwa lun idamunibadiwa; aban wayabuín úrüwa ñaunti wagei lun wachülürun yahoun.
- AG. Láhurudaguñai larüna lau abuidagülei le.
- AH. Lárigi aban wawoura wachari lidan sun fulaso le ñiwabai lun buga gabarala lañahowniwa ereba lun weigin.
- AI. Lárigiñe ladüguni aban tiabin lagütu aban tidin adumureha luma núguchi lun buga lafundurun luádigimari flansu.
- AJ. Lárigiñe ladüguni lani práktika [sp. *práctica* ‘szakmai gyakorlat’] tidan IDES, aban híchugun adagimanu lun ñein tidan tayer [sp. *taller* ‘javítóműhely’] lani flansu.
- AK. Lárigiñe lásurun ladüguni lani plan básico [sp. *plan básico* ‘alapterv’], aban lasagarun perito merkantil [sp. *perito mercantil* ‘könyvelő’]; lidinti adügai lani práktika [sp. *práctica* ‘szakmai gyakorlat’] tidan IDES.
- AL. Lidani lubei wachülürun lidan fulaso le giribai Indura, wahati ya wele afagai sungubei wadügüni lun gabarala wawanserun.
- AM. Lidani wachülürubai Rubadan ñeingiñe wayabuín yahaun dusu lidan gádürü hati.
- AN. Ligía máluahanhabani súdara, ladüga mabuseruntu lúguchu lun ladourun.
- AO. Mafeidira wamai wañeñe.
- AP. Marihin numutibu.

- AQ. Méisturu [sp. *maestro* ‘tanár (úr)’] Marlon aban liabin Balisigiñe luagu gádürü irumu lau.
- AR. Míbediwa achülürutiñu yahoun.
- AS. Nariñahali wachülürun le hun yahoun lidon fulaso le giribai Indura.
- AT. Ñeingiñe aban matrikularüwala [sp. *matricular* ‘beiratkozni’] lun lebelurun kolehio [sp. *colegio* ‘középiskola’].
- AU. Ñeingiñe aban táwarun tun litiña, alugüdaun luagu doínhala dusu machülüngilila.
- AV. Ñeingiñe aban tiabin lúguchu Balisigiñe habu sun líbirigu tidan busu [sp. *bus* ‘busz’] lun yahaun.
- AW. Ñeingiñe hísieti lun, labunugun; aniheinti aban fulasu luma ya Tres Konchas haña lun.
- AX. Ñeinti labunugua sagüti láfuridun kolehiogiñe [sp. *colegio* ‘középiskola’] raban weyu aban lidin abunugua ñein.
- AY. Nichuguba aban pópoutu bun lun basagarun gíbeti úduraü.
- AZ. Pero [sp. *pero* ‘de’] aniheinti aban chumagü, aban lerederun asigenaha luma luagu fulasu le darí lun ladurun larigeirugu.
- BA. Pero [sp. *pero* ‘de’] ligía hísieti uadagimanu lun, aban ladügun lani tayeri [sp. *taller* ‘javítóműhely’] habiñe.
- BB. Sun le gábara lumuti ladügun lun labagaridun adüga lumuti.
- BC. Tidán aban aban hachagarun kali [sp. *cal* ‘mész’] tidon flúaru [ang. *flour* ‘liszt’] lun gabara hounwegun.
- BD. Wéiriti eyeri le.
- BE. Wéiritu hiñaru to.
- BF. Weyu ligira aban lidin doün nege disi, machülünti, aban táwaha lani señora [sp. *señora* ‘felnőtt nő, feleség’] houn sun lumadagu anhein anihein lubei hama.
- BG. Ya Duruwiyu lebelura lidan furumiñe furendei dari lun ladüguni lagumuhoun le lisisin.
- BH. Yagiñe waruguda lun woudin Balisi, híbiri lun Nigarawoun, híbiri lun Wadimalu.
- BI. Yara Lagunurugu anihein badiya; bunaguati badiya, yuga, alugurahati watu, eifi, awasi.
- BJ. Yumbuitina hamuga anhana giara.

Garínagu

1. *Elmondom nektek, hogyan érkeztünk meg erre a Honduras nevű helyre.*
2. *Amikor eljött az idő, hogy elküldjenek minket Saint Vincentről, három hajón menekültünk onnan.*
3. *Akkor idejöttünk, hogy eljöhessünk a fehér emberektől, mert rabszolgáikként akartak használni minket.*
4. *Mivel nem akartunk rabszolgák lenni – mert mióta arra a helyre érkeztünk, rabszolgák voltunk –, így mivel nem akartunk rabszolgák lenni, azzal a három hajóval jöttünk ide.*
5. *Aztán az egyiken [vagyis: az egyik hajón] oltatlan meszet dobtak a lisztbe, hogy meghaljanak.*
6. *Az egyik hajón meghaltak, amikor elkezdtek gyúrni a lisztet tortilla készítéséhez.*
7. *Megették a tortillákat és az útkon haltak meg.*
8. *Kevesen közülünk érkezett ide.*
9. *Csak két hajó érkezett Roatánra.*
10. *Amikor Roatánra érkeztünk, április 12-e volt.*
11. *Innen Belize-be mentünk, mások Nicaraguába, mások Guatemalába.*
12. *Akkor mindannyian a tengerpart mellett laktunk, mert ott megtaláltuk létfenntartási eszközeinket, hogy őseink horgászni menjenek.*
13. *Aztán mindenhol mezőgazdasággal foglalkozunk, hogy evésre kasszavakenyerét süthessünk.*
14. *Amióta megérkeztünk erre a Honduras nevű helyre, mindenfélét eltűrünk, hogy haladhassunk.*

Áfaruwati méisturu luagu mua

15. *Marlon tanár négyéves korában Belize-ből jött ide.*
16. *Itt, Trujillóban, az első osztályba lépett [és maradt], amíg be nem fejezte a hatodik osztályt.*
17. *Miután befejezte [általános iskoláját], nagyanyja eljött, és beszélt apámmal, hogy megtanulja a fával dolgozást.*
18. *Amikor elkezdett dolgozni, székeket és asztalokat adott el.*
19. *Aztán beiratkozott és belépett a középiskolába.*
20. *Miután befejezte, elvégezte [=megcsinálta] az alaptervét és könyvelői oklevelet kapott; az IDESben teljesítette [=megcsinálta] a szakmai gyakorlatát.*
21. *Miután teljesítette [=megcsinálta] a szakmai gyakorlatát az IDESben, ott munkát adtak neki a faipari javítóműhelyben.*
22. *De szerette a munkát, és [saját] javítóműhelyét létesítette az otthonukban.*
23. *Aztán szeretett magot vetni; földje volt Tres Conchas-ban, ahogy nevezik.*
24. *Ott vetett magot; valahányszor délután kiment a középiskolából, oda ment vetni.*
25. *De volt egy mesztic, aki vitatkozni kezdett vele arról a földről, míg végül egyenesen a fülébe lőtte.*
26. *Az a nap véget ért, tíz óra volt, és ő nem érkezett meg, [tehát] felesége felhívta az összes barátját, hogy megkérdezze tőlük, velük van-e.*
27. *Akkor azt mondták neki, hogy nincs [velük].*
28. *Aztán felhívta a nagynénijét, hogy megkérdezzen tőle, [hogy]hogy éjjel volt és ő még nem érkezett meg.*

29. *Megint felhívták egy Fernando nevű barátját, aki elment keresni egy másik IDESbeli tanárral, Elmerrel.*
30. *Amikor odaérkeztek arra a helyre, csak a motorját és a sisakját találták meg.*
31. *Akkor megkeresték, nem találták meg.*
32. *Akkor a rendőrségért jöttek, hogy velük menjenek őt keresni, [de a rendőrök] nem akartak; másnapig keresték és akkor megtalálták.*
33. *Aztán az anyja egy buszban jött ide Belize-ből az összes testvéreivel.*
34. *Amikor az anyja megérkezett, azt kérte, hogy ne börtönözzék be a meszticet, aki megölte.*
35. *Ezért nem keresi a rendőrség, mert [Marlon] anyja nem akarja, hogy bebörtönözzék.*
36. *Minek is ölte meg! Szorgalmas ember volt.*
37. *Ott Barranco Bianco-ban görögdinnyéje volt; görögdinnyét, maniókot vetett; tűzifát, babot, kukoricát eladott.*
38. *Mindent, amit tehetett, hogy megélhessen, azt tette.*

(a) Keressék meg a fennmaradó mondatok helyes fordítását:

39. *Egy csónakot adok neked, hogy sok halat fogjál.*
40. *Azt mondták, hogy majd eljönnek.*
41. *Megmondtam neked, hogy add neki_(mf) azt_(nő).*
42. *Ne veszítsük el a nyelvünket.*
43. *Amikor idejön az apád, meghal az anyád.*
44. *A kutya megharapta a kezemet.*
45. *Ha sír a fiú, vizet adsz neki.*
46. *Házak jó áron eladók.*
47. *Ez a férfi magas.*
48. *Ez a nő magas.*
49. *Találkoztam a fiúval, aki nem eszik húst.*
50. *Ő_(mf) nem tudja az anyám nevét.*
51. *Ő_(mf) ezzel a seprűvel dörzsöli a karját.*
52. *Nem látlak téged.*
53. *Jönnék, ha tudnék [= jöhetnék].*
54. *Már nem tudjuk, mit adjunk el.*
55. *Amikor ő_(mf) hozzám szól, mindig felelek neki.*
56. *Ki adta neked ezt a ruhát?*
57. *Hol alszol?*
58. *Mit csináltál?*
59. *Ki számára csinálod meg?*
60. *Mit csinálsz holnap?*
61. *Ki fog ajánlani téged?*
62. *Mennyit fizettél a ruháért?*

△ Sok garífuna szó más nyelvekből származik. A fenti (1–62) mondatokban vannak olyan elemek, amelyeket a következő forrásokból kölcsönöztek:

spanyol: *avanzar* [abaɲsár] ‘haladni’, *aprender* [aprendér] ‘tanulni’, *maestro* [maéstro] ‘tanár (úr)’, *patilla* [patíya] ‘görögdinnye’, *sacar* [sakár] ‘kivenni, kapni’, *tía* [tía] ‘nagynéni’, *tortilla* [tortíya] ‘tortilla’, *yuca* [yúka] ‘manióka’

francia: *dix* [dis] ‘10’, *douze* [duz] ‘12’, *place* [plas] ‘hely’, *premier* [prəmje] ‘első’, *quatre* [katr] ‘4’, *six* [sis] ‘6’, *table* [tabl] ‘asztal’

kari’ña: *ereepa* ‘étel’ (> sp. *arepa* ‘kukoricalepény’) és még sok más

(b) Fordítsák le magyarra:

• Ariengatu núguchu nun nabuidunu muna.	• Nidin aríahai úduraü.
• Hísieti uwi lun.	• Nuguya mabuseruntina nuádigimari.
• Nani guríara to.	• ¿Ka tiri lani señora?
• ¿Ka babuserubai?	• Ariha hamutina súdara.
• Ibi dieti nun átirila irumu tau.	• ¿Ka abu ludin?
• Yumbuitibu hamuga anhabu giara.	• ¿Ka biribai?
• Áfarati búguchi aban ounli.	• Wagía madüguntiwa guríara.
• Háluaha háfuridun óuchaha haruga.	• Máfaru numutu hiñaru to.

(c) Fordítsák le garífuna nyelvre:

- *Nem tudom az apád nevét.*
- *Ők nem látják ezt a helyet.*
- *Nem tudjátok ez a férfi nevét.*
- *Ez a seprű a miénk.*
- *Nem öltél meg engem.*
- *Mi nem látjuk ezt a csónakot.*

(d) A lokono nyelv a garífuna közeli rokona. Adottak szavak lokono nyelven valamint fordításuk magyarra véletlenszerű sorrendben:

aba, biama/bian, bui, dike, diki, donkon, dukhun, duna, farun, hiyaro, khabo, kuthu, lira, tora

*nő, nagyanya, fül, kéz, kar, az (hímnem), az (nőnem),
te, ölni, aludni, látni, múlva, egy, két*

i. Találják meg a helyes megfeleléseket!

ii. Az ‘aludni’ jelentésű lokono szó egy korábbi szakaszában más mássalhangzót tartalmazott gyökerében. Melyik hang változott?

△ Az ‘az (nőnem)’ jelentésű szóban talált hangmegfelelések nem pontosan olyanok, amilyenekre számíthatnának.

- (e) A garifunául beszélő nők és férfiak néha különböző szavakat használnak ugyanazokra a fogalmakra. Tekintsék meg az alábbi táblázatot, és töltsék ki az üres cellákat! (Az árnyékoltakat nem kell kitölteni.)

garifuna (női beszéd)	garifuna (férfi beszéd)	lokono	kari'ña	magyar
eyeri		wadili	wokory	
ati				<i>paprika</i>
		dei	awu	
		dakoti	ypupuru	<i>az én lábam</i>
			ajamosaiky	<i>a te körmöd/karmod</i>
		kathi	nuno	
baligi			werùnòpo	
	amürü	bui		→ (d)
				<i>az én függőágyam</i>
	würi			<i>nő</i>
hugía (huguya)			amyjaron	
		kabun	oruwa	
	günwüri		kowai	<i>horog</i>
hürü	wayumu	koa	wajumo	<i>rák</i>
		kodibio	tonoro	
		dalikin	yjeky	<i>az én társállatom</i>
		marishi	awasi	
			enàtary	<i>az ő_(III) orra</i>
			kurijara	
		banahu	ore	
		shifen	ituna	<i>keserülni</i>
mua			nono	
		shimarha	pyrywa	<i>nyíl</i>
		oniabo, iniabo	tuna	
		khayaba	kusipo	<i>bolha</i>
		ikikhodo	wàto	
		hadali		<i>nap (égitest)</i>
		bahu rheroko	pena	<i>ajtó</i>
núbana			yjere	
		shiba		<i>kő</i>
		udaha	pi	<i>bőr</i>

A kitöltendő szavak részét (nem mindegyiküket) az alábbiakban adunk meg:

agifida, amoró, au, balishi, bena, bodehi, bubada, búbara, dakora, dübü, dunuru,
gimara, hayaba, horhorho, hui, lígiri, lushiri, niligün, nógudi, nűgüra, topu, ubanaü,
uburei, úraü, weju, worryi, wűgüri, yegü

hamu, madár, föld, máj, hold, az én májam

⚠ A 'hold' jelentésű szóban talált hangmegfelelések nem pontosan olyanok, amilyenekre számíthatnának.

(f) Adottak mondatok lokono nyelven valamint fordításuk magyarra véletlenszerű sorrendben:

1. Bian thoyothonon dadukha.	A. Itt két domborzati forma van.
2. Bian horhorho yâka.	B. Két felnőtt nőt láttam meg.
3. Bian kasakabo diki landa.	C. $\tilde{O}_{(mf)}$ harcolni fog a jaguárral.
4. Dashî danoro diakoka.	D. A felnőtt nő meg fogja hallani a madarakat.
5. Dashimakufa hîri lokoa hu.	E. Én a neveteken foglak meghívni benneteket.
6. Ikî kolokoka to hime.	F. $\tilde{O}_{(mf)}$ meglátta a jaguárt.
7. Ludukha to kabadaro.	G. A hal a tűzben van.
8. Lufarafa to kabadaro oma.	H. Ők ki fognak gúnyolni engem.
9. Lufarafa.	I. $\tilde{O}_{(mf)}$ harcolni fog.
10. Lufarufa aba kabadaro.	J. $\tilde{O}_{(mf)}$ két nap múlva érkezett meg.
11. Namithadufa de.	K. A felnőtt nő hallgatni fogja a madarakat.
12. To thoyotho kanabafa to kodibiobe khonan.	L. $\tilde{O}_{(mf)}$ egy jaguárt meg fog ölni.
13. To thoyotho kanabufa to kodibiobe.	M. A fejem a nyakomon van.

i. Találják meg a helyes megfeleléseket!

ii. Fordítsák le magyarra:

14. Lufarufa aba kabadaro tora hiyaro oma.
15. Hushimaku we.
16. Horhorho diakoka to shibabe.

iii. Fordítsák le lokono nyelvre:

- N. A férfi hallgatni fog.
- O. Mi nevetni fogunk.
- P. Ők sikítani fognak.
- Q. Itt három férfi van.

(g) A válaszlapon egy garifuna nyelven szavak listája található. Fordítsanak le minél többet belőlük magyarra!

⚠ A garifuna nyelv (A fekete karib nyelv) az aravak család karibi ágához tartozik. Körülbelül 150 000 ember beszéli Hondurasban, Belize-ben, Guatemalában, Nicaraguában és az egyesült államokbeli garifuna diaszpórában.

A lokono nyelv (Az aravak nyelv) az aravak család karibi ágához tartozik. Körülbelül 2 500 ember beszéli Francia Guyanában, Suriname-ban, Guyanában és Venezuelában.

A kari'ña nyelv (A karibi nyelv) a karibi családhoz tartozik. Körülbelül 6 000 ember beszéli Francia Guyanában, Suriname-ban, Guyanában és Venezuelában.

IDES = Instituto Departamental Espíritu del Siglo (A század szelleme névű megyei intézet) egy Honduras Colón megyéjében levő Trujillóban található szervezet.

ch (garifuna) = cs; h (garifuna) = h; j (kari'ña) = y (garifuna) = j; kh és th (lokono) ugyanolyanok, mint k, illetőleg t, csakhogy hehezettel ejtik ki; ñ (garifuna) = ny az *íny* szóban; ü (garifuna) = u (lokono) hasonlít az *u* magánhangzóra, de kerekítetlen ajkakkal ejtik ki.

A mesztic egy spanyolajkú vegyes európai és indián származású ember. Ezzel szemben a garifunák vegyes afrikai és indián származásúak.

A kasszávakenyér egyfajta ropogós, vékony, kerek kenyér, amelyet maniókalisztból készítenek.

—*Andrej Nyikulin, Milena Veneva*

Magyar szöveg: Iván Derzsanszki.

Sok szerencsét!

Tizennyolcadik Nemzetközi Nyelvészeti Olimpia

Ventspils (Lettország), 2021. július 19.–23.

Válaszlap

Csapat:

(a)

nem értékeljük												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
AS	N							L	AM	BH		
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
AL	AQ	BG				AK	AJ		AW			
27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
		F				AV		AN	AC	BI		

értékeljük												
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62		

- (b)
- Ariengatu nóguchu nun nabuidunu muna.
  - Hísieti uwi lun.
  - Nani guríara to.
  - ¿Ka babuserubai?
  - Ibiyeti nun átirila irumu tau.
  - Yumbuitibu hamuga anhabu giara.
  - Áfarati búguchi aban ounli.
  - Háluaha háfuridun óuchaha haruga.
  - Nidin ariáhai úduraü.
  - Nuguya mabuseruntina nuádigimari.
  - ¿Ka tiri lani señora?
  - Ariha hamutina súdara.
  - ¿Ka abu ludin?
  - ¿Ka biribai?
  - Wagía madüguntiwa guríara.
  - Máfaru numutu hiñaru to.
- (c)
- *Nem tudom az apád nevét.*
  - *Ők nem látják ezt a helyet.*
  - *Nem tudjátok ez a férfi nevét.*
  - *Ez a seprű a miénk.*
  - *Nem öltél meg engem.*
  - *Mi nem látjuk ezt a csónakot.*
- (d)
- i.
• <i>nő</i>	• <i>te</i>
• <i>nagyanya</i>	• <i>ölni</i>
• <i>fül</i>	• <i>aludni</i>
• <i>kéz</i>	• <i>látni</i>
• <i>kar</i>	• <i>múlva</i>
• <i>az (hímnem)</i>	• <i>egy</i>
• <i>az (nőnem)</i>	• <i>két</i>
- ii. _____ > _____

(e)

garifuna (női beszéd)	garifuna (férfi beszéd)	lokono	kari'ña	magyar
eyeri		wadili	wokory	
ati				<i>paprika</i>
		dei	awu	
		dakoti	ypupuru	<i>az én lábam</i>
			ajamosaiky	<i>a te körmöd/karmod</i>
		kathi	nuno	
baligi			werùnòpo	
	amürü	bui		→ (d)
				<i>az én függőágyam</i>
	würi			<i>nő</i>
hugía (huguya)			amyjaron	
		kabun	oruwa	
	günwüri		kowai	<i>horog</i>
hürü	wayumu	koa	wajumo	<i>rák</i>
		kodibio	tonoro	
		dalikin	yjeky	<i>az én társállatom</i>
		marishi	awasi	
			enàtary	<i>az ő_(f) orra</i>
			kurijara	
		banahu	ore	
		shifen	ituna	<i>késérülni</i>
mua			nono	
		shimarha	pyrywa	<i>nyíl</i>
		oniabo, iniabo	tuna	
		khayaba	kusipo	<i>bolha</i>
		ikikhodo	wàto	
		hadali		<i>nap (égitest)</i>
		bahu rheroko	pena	<i>ajtó</i>
núbana			yjere	
		shiba		<i>kő</i>
		udaha	pi	<i>bőr</i>

- (f)
1. 1. Bian thoyothonon dadukha.
  2. Bian horhorho yâka.
  3. Bian kasakabo diki landa.
  4. Dashî danoro diakoka.
  5. Dashimakufa hîri lokoa hu.
  6. Ikî kolokoka to hime.
  7. Ludukha to kabadaro.
  8. Lufarafa to kabadaro oma.
  9. Lufarafa.
  10. Lufarufa aba kabadaro.
  11. Namithadufa de.
  12. To thoyotho kanabafa to kodibiobe khonan.
  13. To thoyotho kanabufa to kodibiobe.
  2. 14. Lufarufa aba kabadaro tora hiyaro oma.
  15. Hushimaku we.
  16. Horhorho diakoka to shibabe.
  3. N. *A férfi hallgatni fog.*
  - O. *Mi nevetni fogunk.*
  - P. *Ők sikítani fognak.*
  - Q. *Itt három férfi van.*

(g)

• abu	• anura	• irumu
• ábuna	• ariha	• ladüga
• achülüra	• ariñaha	• ligía
• adeira	• arüna	• nugía (nuguya)
• adüga	• ásurá	• ou(n)we
• adumureha	• áwaha	• súdara
• adura	• ayawa	• sun
• áfara	• bugía (buguya)	• tugía (tuguya)
• afeidira	• ebelura	• uagu
• áfurida	• eifi	• úduraü
• áluaha	• eiga	• umadaü
• aluguraha	• hagía	• un
• anhein	• halaü	• wagía
• anihein	• íchiga	• ya